ולאסטמורי בגוה תיקו: כיצד משלמת מה שהזיקה וכו': מנה"מ אמר רב מתנה דאמר קרא 1ובער בשדה אחר א)מלמד ששמין על גב שדה אחר האי ובער בשדה אחר מבעי ליה לאפוקי רה"ר א"כ לכתוב רחמנא ובער בשדה חבירו א"נ שדה אחר מאי בשדה אחר ששמין על גב שדה אחר ואימא כוליה להכי הוא דאתא לאפוקי רה"ר מנלן אם כן לכתביה רחמנא גבי תשלומין 1מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם בשדה אחר ל"ל דכתביה רחמנא גבי ובער ש"מ תרתי היכי שיימינן א"ר יוסי בר חנינא אסאה בששים סאין ר' ינאי אמר בתרקב בששים תרקבים חזקיה אמר גקלח בששים קלחים מיתיבי אכלה קב או קביים אין אומרים תשלם דמיהן אלא רואין אותה כאילו היא ערוגה קטנה ומשערים אותה מאי לאו בפני עצמה לא בששים ת"ר אין שמין קב מפני שמשביחו ולא בית כור מפני שפוגמו מאי קאמר א"ר פפא ה"ק אין שמין קב בששים קבים מפני שמשביח מזיק ולא כור בששים כורין מפני שפוגם מזיק מתקיף לה רב הונא בר מנוח האי ולא בית כור ולא כור מבעי ליה אלא אמר רב הונא בר מנוח משמיה דרב אחא בריה דרב איקא הכי קתני אין שמין קב בפני עצמו מפני שמשביח ניזק ולא קב בבית כור מפני שפוגם ניזק אלא בששים ההוא גברא דקץ קשבא מחבריה אתא לקמיה דריש גלותא א"ל לדידי חזי לי ותלתא תאלתא בקינא הוו קיימי והוו שוו מאה זוזי זיל הב ליה תלתין ותלתא ותילתא אמר גבי ריש גלותא דדאין דינא דפרסאה למה לי אתא לקמיה דר"נ א"ל בששים א"ל רבא אם אמרו בנזקי ממונו יאמרו בנזקי גופו אמר ליה אביי לרבא בנזקי גופו מאי דעתיך דתניא המבכיר כרמו של חבירו סמדר רואין אותו כמה ב)היתה יפה קודם לכן וכמה ב)היא יפה לאחר מכאן ואילו בששים לא קתני אטו גבי בהמתו נמי מי לא תניא כי האי גוונא דתניא ג)קטמה נטיעה רבי יוסי אומר גוזרי גזירות שבירושלים אומרים נטיעה בת שנתה שתי כסף בת שתי שנים ארבעה כסף אכלה חזיז רבי יוסי הגלילי אומר נידון במשוייר שבו וחכמים אומרים רואין אותה כמה היתה יפה וכמה היא יפה
אכלה

ולאסטמורי בגוה. להשמר ולהזהר בה: **היכי שיימינן.** לבית סאה דמתני': **סאה בס' סאין.** האי בית סאה דקתני במתני' דבשביל ערוגה אחת שמין בית סאה לאו בית סאה באנפי נפשה שיימינן דמכחישין ליה למזיק לפי שבית סאה נמכרת ביוקר לפי שמועט הוא ואינו מצוי לימכר ועני שאין ידו משגת לדמי קרקע גדולה קונה אותו ביותר מדמיו וקרחת ערוגה של קב או קביים חשיב לו לפי דמיו אלא שמין ששים סאים כמה שוין ורואין כמה דמים מגיעין לבית סאה וחוזרין ושמין כמה נפחתו דמיו בשביל קרחת ערוגה זו. וא"ת למה הוזכר בית סאה שאם היה שמין מתחלה הערוגה בששים סאין כמה היו יפין וכמה הן יפין לא היה משלם כלום שאין קרחת ערוגה קטנה ניכרת בששים סאין אבל בבית סאה ניכרת: **תרקב בששים תרקבין.** שלשים סאין שמין ולא ששים דא"כ מפסדת ליה לניזק שאין קונין מצויין לששים סאין לפי שמרובין הן לאדם בינוני ומועטין הן למשופע בנכסים: **קלח בס' קלחים.** מה שאכלה בס' שיעורין כמותו: **משלם דמיהן.** כמו שנמכרין קב או קביים בשוק: **מאי לאו בפני עצמו.** וקשיא לכולהו: **לא בששים.** ולכל חד כדאית ליה: **אין שמין קב בששים קבים.** אם אכלה קב אין שמין בששים קבים: **מפני שמשביח מזיק.** דששים קבים אין להם מכר מפני שמרובין הן לעני ומועטין לבינוני וכל שכן לעשיר ועוד שאין קרחת קב ניכרת בששים קבים: **ולא כור בששים כורין.** אכלה כור תבואה אין שמין אותה בששים כורין: **מפני שפוגם מזיק.** לפי שאדם המשופע בנכסים ותאב לקנות קרקע גדולה קונה אותה כשהוא מוצאה בהרבה יותר מדמיו ועוד קרחת כור גדולה היא מאד אלא כל סאה שמין בששים: **ולא כור מבעי ליה.** כדקתני אין שמין קב ולא קתני בית קב: **קב בבית כור.** אין קרחתו נראית: **כור.** שלשים סאה: **קשבא.** דקל: **אמר ליה.** ריש גלותא אני ראיתי: **ותלתא תאלתא בקינא הוו.** שלשה דקלים זה אצל זה: **דינא דפרסאה.** שאינו דין תורה: **אם אמרו.** בס' להקל על המזיק: **בנזקי ממונו.** במה שאכלה בהמתו והזיקה: **יאמרו בנזקי גופו.** שמזיק בעצמו בידים שקצץ לדקל: **המבכיר כרמו.** שיחת וכילה: **קטמה נטיעה** גרסינן. בהמה שקטמה נטיעה: **גוזרי גזירות.** קונסי קנסות אדמון וחנן בן אבשלום בפרק בתרא דכתובות [קד:]: **חזיז.** שחת: **במשוייר שבה.** רואין את הנותר לפי מה שתעלה כל ערוגה וערוגה בימי הקציר ומשלם: **כמה היתה יפה.** הקרקע לימכר כשהיא עם השחת:

סמדר

ד) **שמין בית סאה באותה שדה.** פי' בקונטרס ה)(בריש פירקין) שאם אכלה ערוגה אחת שמין אותה אגב בית סאה כמה היתה יפה קודם שאכלה ממנה וכמה היא יפה עכשיו וקשה לר"י דאי אבית סאה קאי ה"ל למימר כמה היה יפה וכמה הוא יפה בלשון זכר ועוד דקבעי בגמ' היכי שיימינן הלא פירשה יפה משנתינו ששמין ערוגה בבית סאה ומה שפ"ה בגמ' היכי שיימינן דבית סאה באנפי נפשה לא שיימינן דמכחישין ליה למזיק דקרחת ערוגה של קב או קביים חשובה לפי דמיו אלא שמין ס' סאין ורואין כמה דמים מגיעים לבית סאה וחוזרין ושמין כמה נפחתה בשביל הערוגה וקשה דהיכן מצינו שתי שומות הללו דבקרא לא כתיב אלא בשדה אחר שמין מה שהזיק אגב שדה אחרת ומן המשנה לא משתמע כלל ועוד דלמ"ד בגמ' קלח בששים קלחים כלומר בששים שיעורים כמותו אמאי נקט במתניתין בית סאה ועוד קשה דפריך בגמרא אכולהו אמוראי מהא דתניא אכלה קב או קביים רואין אותה כאלו היא ערוגה קטנה ומשערין אותה מאי לאו בפני עצמה תקשי ליה ו)ממתני' דקתני שמשערין אותה בבית סאה [א] ונראה לפרש דשמין בית סאה דקתני היינו בית סאה הנאכל שמין באותה שדה כדקתני סיפא במילתא דר"ש אם סאה סאה אם סאתים סאתים ולפי שלא פי' משנתינו בכמה שמין אותה אלא שבאותה שדה שמין אותה מפרש בגמרא היכי שיימינן ומפרש ר' יוסי בר חנינא סאה בששים סאין בין אכלה פחות בין אכלה יותר לעולם שמין סאה בששים ומשלם לפי החשבון חזקיה אומר קלח בששים קלחים כלומר לעולם מה שאכלה בששים שיעורין כמותן ר' ינאי אומר תרקב בששים תרקבין ובין אכלה פחות או יותר משלם לפי חשבון ולר' ינאי משביח יותר מזיק מלר' יוסי בר חנינא דקרחת תרקב אינה ניכרת בשלשים סאין כמו קרחת סאה בס' סאין כדאמר רב פפא דאין שמין כור בס' כורים מפני שפוגם מזיק ואע"ג דקתני במתניתין בית סאה באותה שדה לרבי ינאי לא לשיעורא נקטינן שאין משערין בו כלל אלא בתרקב משערין ונראה לר"י דכי משערין למר בתרקב ולמר בסאה לאו בבית סאה זרע קאמר דהוי נ' על נ' דאין דומה שדברה משנתינו בזה דבבהמה אחת איירי ומתי אכלה כל זה אלא בסאה פירות קאמר דמשערין כדקתני אם סאה סאה ואין לתמוה על לשון בית סאה דקתני במתניתין דכיון שהפירות מחוברין לקרקע שייך שפיר לקרות לסאה פירות הנאכל בית סאה והא דפריך בגמרא אברייתא האי ולא בית כור ולא כור מבעי ליה היינו משום דברישא קתני קב ובסיפא בית כור ומיהו אי הוה מפרשינן דבבית סאה זרע קאמר כגון נ' על נ' הוי ניחא טפי אע"ג דבגמרא נקט לכולהו בלא בית כדקאמר סאה תרקב קב וכור אין להקפיד דלפעמים קרי נמי לבית כור זרע כור סתם כדאשכחן בפרק המקבל (ב"מ דף קה:) נותן ארבעה קבין לכור ומסיק דארבעה קבין לכור זרע קאמר:

קשבא. פי' בקונטרס דקל וכן משמע דקאמר ותלתא תאלתא בקינא הוו קיימי ותאלי הם דקלים כדמוכח בהחובל (לקמן דף צב.) חזא תאלי בי גופני וקאמר גופני קנו דקלי וקשה דבפ"ק דע"ז (דף יד:) תנן דקל טב וחצב ונקלבא ומפרש בגמ' חצב קשבא ושמא יש מיני דקלים הרבה שאחד קרוי דקל סתם ואחד קרוי חצב דהיינו קשבא ובערוך פירש דקשבא הוא דקלא פרסאה:

דדאין דינא דפרסאה. י"מ של דקל פרסאי דאמר לקמן הלכתא כוותיה דריש גלותא בדקלא פרסאה ולפי מה שפירש בערוך דקשבא דקלא פרסאה אי אפשר לפרש כן:

עין משפט
נר מצוה

מד א ב ג מיי' פ"ד מהל' נזקי ממון הל' יג סמג עשין סז טוש"ע ח"מ סי' שצ סעיף ד:

◆

תורה אור השלם

1. כִּי יַבְעֶר אִישׁ שָׂדֶה אוֹ כֶרֶם וְשִׁלַּח אֶת בְּעִירוֹ וּבִעֵר בִּשְׂדֵה אַחֵר מֵיטַב שָׂדֵהוּ וּמֵיטַב כַּרְמוֹ יְשַׁלֵּם: שמות כב ד

◆

הגהות הגר"א

[א] תום' ד"ה שמין כו' ונ"ל דשמין בית סאה. נ"ב והראב"ד פי' דהכי קאמר שאם אכלה פחות מסאה שמין בפ"ע ולר"י בפחות מתרקב:

◆

מוסף רש"י

קטמה נטיעה. בהמה שנכנסה לרשות הניזק והזיקה, קטמה נטיעת אילן כמה שמין אותה (כתובות קה.). שתי כסף. שתי מעות (שם). חזיז. שחת של תבואה חטין ושעורין בעודן ירק (לקמן קיט:).

מסורת הש"ס

א) [לקמן נט:], ב) נ"א היה. רש"ל, ג) כתובות קה., ד) שייך לעיל במשנה, ה) [רש"ל], ו) גי' ת"ח אמתני' וכן הוא בפ' השואל צט: וע"ש,

◆

רבינו חננאל

היכי שיימינן אמר ר' חנינא סאה בס' סאין וכו'. פי' כלהו אית להו דאין שמין אלא ע"ג שדה אחר ואין שמין אלא בס', וכלהו ס"ל דאין שמין המקום המובעה לבדו משום שבח הניזק ואם שמין אותו ביותר מששים מפסיד ניזק ובפירוש משנתנו נחלקו. ר' חנינא סבר זה ששנינו שמין בית סאה פי' אם הובעה ביה סאה שמין אותו בשדה שיש בה ששים סאה שהם בית שני כורים וכן אם הם בת (מאתים) [סאתים] בס' סאה וכן ג' סאין וכן ד' סאין. ואם הוא פחות מסאה בפני עצמו שמין אותו. חזקיה אמר אפי' קלח אחד בששים קלחים. בין מעט בין הרבה, מקום המובעה שמין אותו בששים כמותו, וזה ששנינו בית סאה כגון שהוא המובעה אחד מששים לסאה והוא יתר מעט ממקום שליש בית רובע בסאה. דבי ר' ינאי אמר תרקב שהוא חצי סאה בס' תרקבים שהם בית כור והם שלשים לסאה ומשנתנו כגון שאכלה שתי סאין ששמין אותה בבית כור וכן חציה אבל פחות מזה לא. הא דת"ר אין שמין בית קב מפני שמשביח ניזקיה, לא דייקא, ותירוצ' היא דתרצי' לה הכי, אין שמין קב בפני עצמו מפני שמשביח ניזק ולא קב בבית כור מפני שפוגם ניזק ולפי' לא מקשי' מינה דכל מתניתא דלא מיתרצא לא מקשי' מינה וסוגין כל הנאכלין ואינן פירות גמורין אינן נשומין בפני עצמן אלא בששים. **ולא** איתפרש הילכתא כהי מנייהו אלא מדאשכחינן רב נחמן דשם קב אחד בששים ש"מ דהילכתא כחזקיה דאמר קלח בששים קלחי ושמין אותה המובעה בס' כמוהו. **ההוא דקץ קשבא מחבריה כול'.** פיר' ציני והוא מין דקל. לית הילכתא כריש גלותא דדן לשומו בפני עצמו וחייב המזיק לשלם. ל"ג ותולתא אלא בדקלא פרסא שהוא מעולה ושמן וזה הקשבא דיקלא ארמא הוה שהוא קל וכחוש, לפיכך דן רב נחמן לשומו אגב שדה בששים אומ' שדה שיש בה ששים דקלים כמה שוה וכשנקצץ אחד מהן ונשארו נ"ט דקלים כמה שוה, ומה שיש ביניהן משלם המזיק. ואקשי רבא על רב נחמן, אם אמרו לשום המובעה בששים בעת שאכלתן בהמתו אבל הכא דקץ קשבא האדם בעצמו בששים מנא לן. אמ' ליה אביי לרבא בנזקי גופו מאי דעתיך דתניא (המכבד) [המבכיר] כרמו שלחברו סמדר, פיר' טיאט הכרם והישיר פריו עודנו סמדר, רואין אותה כמה היתה יפה וכמה היא יפה, ולא קתני בששים. אטו בנזקי ממונו מי לא קתאני כי האי גונא, והתניא קוטמי נטיעה ר' יוסי אומ' גוזרי גזירות שבירושלם אומ' נטיעה בת שנתה שתי כסף בת שתי שנים ד' כסף אכלה חזיז כול'.